

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLİYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODELİ	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLİYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakhmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOB: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDA AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPTSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TALIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanova Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnova Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiziddinova	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI	224
Xolmirmayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEXANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёров Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'yumurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'ozdiyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLİYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQUVISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кизи	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLİYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Didora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIVAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayaviddinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafroz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIVAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abduvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
Зайналов Ж.Р. , Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATSION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI	561
Nasriddinov Zaynobbiddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdunosirovich	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
Pirmatov Nurali Berdiyarovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
O'rinov Komiljon Kozimovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
Meliyev X.T.	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
Ismailova Gulruh Faxriddinovna	
HUDUDLARDA MOLIAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
Razikov Ulug'bek Zaripovich	
QURILISHDA INNOVATSION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
Qosimova Nodira Saidovna	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	627
Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich	

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI.....	632
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI	640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI.....	648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN LOYIHALAR TAHLILI	655
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОДОТРАСЛЕЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА.....	666
Уролова Севара Бехзод кизи	
MAHALLIY BUDJETLARNI SHAKLLANTIRISH VA TAQSIMLASH JARAYONIDA FUQAROLAR ISHTIROKI: SO'ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL	672
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
TRANSPORT SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH: XORIJIY TAJRIBA.....	677
Mirzayeva Dildora Inomovna, Alijonov Ahadjon Hasanboy o'g'li	
BOSHQARUV ETIKASINING ZAMONAVIY BIZNESDA TUTGAN O'RNI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	686
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INNOVATSION-TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'NALISHLARI	694
Sh.A.Sultonov	
MINTAQAVIY INVESTITSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELLARINING ROLI	700
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
MASHINASOZLIKDA DETALLARNI SARALAB YIG'ISHNING AFZALLIGI VA AHAMIYATI	705
Baxramov Faxridin Xuzriddinovich, Abdixamidov Nurbek Ural o'g'li, Abdullayev Djura Xudoyorovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕХАНИЗМОВ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ЭСКРОУ-СЧЕТОВ	712
Жаксымуратов Казбек Раджович	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	717
Nurullayev Baxrom Botirovich	
XIZMATLAR SOHASI RIVOJIDA DAROMADLARNING INKLYUZIV O'SISHI, KAMBAG'ALLIK DARAJASI TUSHISHINING MUHIM OMILIDIR.....	724
Saparov Murod Irgashovich	
BOZOR MUNOSABATLARI RIVOJLANISHI SHAROITIDA SOLIQ TIZIMINING DOLZARB MASALALARI.....	728
Umurzak Rajabov	
TIJORAT BANKLARIDA RESURS BAZASI SHAKLLANISHINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	734
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
OLIY TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH KORXONALARI O'RTASIDAGI INNOVATSION HAMKORLIK	741
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	

QURILISH TARMOG'IDA KICHIK VA YIRIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INVESTITSION-INNOVATSION MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	744
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
КЛЮЧЕВЫЕ ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГА КАК ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ.....	750
Киличева Феруза Бешимовна	
NEYROPSIXOLINGVISTIKADA INVERSIV GAP KONSTRUKSIYALARINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	755
Tuyboyeva Shakhnoza	
ROLE OF MODERN MODELS IN REGIONAL PRODUCTION MANAGEMENT	758
Abdullayev Muzaffar Abdurjabbarovich	
HUDUDIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMINING AHAMIYATI.....	761
Karimova Shirin Zoxid qizi	
MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI	766
Xolmatova Asila Menglimurod qizi	
QASHQADARYO VILOYATIDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI	773
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
TUSHUM VA DAROMAD HISOBI KATEGORIYALARINI XALQARO MOLIVAVIY HISOBOT STANDARTLARI ASOSIDA TAHLILI.....	777
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
GLOBALASHUV SHAROITIDA TADBIRKORLIKDA XALQARO SAVDO MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	783
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
QASHQADARYO VILOYATINING TABIIY TURISTIK RESURSLARI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ROLI	790
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
O'ZBEKTELEKOM AK TEXNIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH: DEA CCR MODEL VA MALMQUIST TFP INDEKSI ASOSIDA TAHLIL.....	794
Salimova Husniya Rustamovna	
BIZNES-JARAYONLARNI MODELLASHTIRISHNING MOHIYATI VA ULARNI MOLIVAVIY-IQTISODIY KO'RSATKICHLAR ORASIDAGI BOG'LIQLIK.....	800
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
XORIJIY TURISTLAR UCHUN KREATIV VA JOZIBADOR TURIZM MAHSULOTLARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	805
Abdurasulov Shavqiddin Erkin o'g'li	
XALQARO MOLIVA INSTITUTLARI MOLIVAVIY RESURSLARINING O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI LOYIHALARDAGI ROLI VA SAMARADORLIGI	811
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
IQTISODIY O'SISH VA ISHSIZLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNING NAZARIY MODELLARI	818
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
RESPUBLIKAMIZDAGI YIRIK AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA "XALQCHIL IPO"NI O'TKAZISH ISTIQBOLLARI	822
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
МЕТОДОЛОГИЯ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ ВИНОГРАДНОЙ ОТРАСЛИ.....	829
Сапаев Д.Х.	

SABZAVOT EKISHDA TUPROQNING FIZIK-MEXANIK XUSUSIYATLARI	835
Ravshanov Hamraql Amirqulovich, Aliqulova Sevara Muxiddinovna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI LOYIHAVIY MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	839
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
O'ZBEKISTON HUDUDLARINI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARINING ROLINI YANADA KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI	844
Bekchanov Davron Masharipovich	
TOG'LI SHAROITLARDI AVTOGREYDERLARNING YOQILG'I SARFIGA TA'SIR QILUVCHI FAKTORLAR	848
Sarmonov Azizbek Xoshimjonovich, Abdurkarimova Shoxsanam Murodjon qizi	
JAHON AMALIYOTIDA TASHQI SAVDO SIYOSATINI TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI VA ILG'OR TAJRIBALAR	855
G'iyosov Ilhom Karimovich, Toxirova Risolat Abdushukur qizi	
O'ZBEKISTONDA ISLOMIY BANK XIZMATLARINI TATBIQ QILISH IMKONIYATLARIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR	862
Absamatov Asqar Ergashovich	
ALOQA XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI ASOSIY YO'NALISHLARI	868
Nazarov Sanjar Nasridinovich	
RAQAMLI MEXANIZMLAR ASOSIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	873
Abdiyev Alimardon Chorsanbiyevich, Shamsiyeva Ruxsora Nasirovna	
MAMLAKATIMIZ MAHALLALARIDA TADBIRKORLIK VA HUNARMANDCHILIKNI RIVOJLANISH DINAMIKASI TAHLILI	876
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA RESURLARIDAN FOYDALANISHNI MODELLASHTIRISH	880
Qo'ziyoyev Behzod Hamidovich	
BARQAROR SANOAT VA ESG INTEGRATSIYASI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	884
Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li	
ОТ ТРАДИЦИОННОГО ПОЛИВА К ТОЧНОМУ ОРОШЕНИЮ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВОДЫ В ХЛОПКОВОДСТВЕ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	890
Rahimov Olim Xamitovich, Gulchexra Salimovna Narzullaeva	
DIGITAL TECHNOLOGIES AS A KEY DRIVER OF SOCIO-ECONOMIC PROGRESS: A QUANTITATIVE ANALYSIS OF IMPACT TRANSMISSION MECHANISMS	898
Bozorova Irina Jumanazarovna	
RAQOBQT BARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MEHMONXONA INNOVATSIYALARINING STRATEGIK AHAMIYATI	904
Usmanova Gulida Valiyevna	
KO'CHMAS MULK QIYMATINI OMMAVIY BAHOLASH UCHUN KOB-B-DUGLAS GIBRID MODELINI QO'LLASH	910
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o'g'li	
САНИТАРНО-ЗАЩИТНАЯ ЗОНА КАК ИНСТРУМЕНТ ОХРАНЫ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ КРУПНОМАСШТАБНЫХ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРОЕКТОВ (НА ПРИМЕРЕ ШЕРАБАДСКОЙ СОЛНЕЧНОЙ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКОЙ СТАНЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН)	919
Омандавлатов Сирожиддин Содикович	
ZAHAHLI CHIQINDILARNING ATROF-MUHIT VA INSON SALOMATLIGIGA TA'SIRINI KOMPLEKS BAHOLASH	924
Ruziyeva Iroda Davutovna, Mavlonova Shaxnoza Raxmatovna	

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ТРАНСПОРТНЫЕ СИСТЕМЫ НА ОСНОВЕ VANET ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ.....	930
Лазарев Амир Пишембаевич, Шахобиддинов Алишер Шопатхиддинович	
STRENGTHENING THE FINANCIAL RESOURCE BASE OF COMMERCIAL BANKS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION.....	938
Dilnoza Xaitboyeva	
SHAHAR INFRATUZILMASIDA NOGIRONLIGI BOR SHAXSLAR UCHUN TO'SIQSIZ MUHITNI TASHKIL ETISHDA XALQARO YONDASHUVLAR	941
Karimova Laziza Jaxongir qizi	

SHAHAR INFRATUZILMASIDA NOGIRONLIGI BOR SHAXSLAR UCHUN TO'SIQSIZ MUHITNI TASHKIL ETISHDA XALQARO YONDASHUVLAR

Karimova Laziza Jaxongir qizi

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti magistranti

ORCID: 0009-0007-1073-1631

Email: laziza2804@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada shahar infratuzilmasida imkoniyati cheklangan shaxslar uchun to'siqsiz muhitni tashkil etishning xalqaro yondashuvlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi – rivojlangan mamlakatlar tajribasi asosida inklyuziv shahar muhitini shakllantirishda qo'llanilayotgan zamonaviy konsepsiyalar va me'yoriy yondashuvlarni o'rganishdan iborat. Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil, ilmiy adabiyotlarni o'rganish hamda xorijiy tajribalarni umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, universal dizayn tamoyillari, inklyuziv transport tizimlari va shahar makonini kompleks rejalashtirish nogironligi bo'lgan shaxslar uchun qulay va xavfsiz muhit yaratishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, maqolada Germaniya, Shvetsiya va AQSh davlatlarining amaliy tajribasi ko'rib chiqilib, ularni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shahar infratuzilmasida to'siqsiz muhitni shakllantirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: imkoniyati cheklangan shaxslar, to'siqsiz muhit, universal dizayn, inklyuziv muhit, jamiyatda tenglik, me'yoriy yondashuv, xalqaro standartlar.

Abstract. This article analyzes international approaches to creating a barrier-free environment for persons with disabilities within urban infrastructure. The main objective of the study is to examine modern concepts and regulatory approaches used in developing an inclusive urban environment based on the experience of developed countries. The research employs methods such as comparative analysis, review of scientific literature, and generalization of international practices. The findings indicate that the principles of universal design, inclusive transport systems, and comprehensive urban planning play a crucial role in creating a safe and accessible environment for persons with disabilities. The article also examines the practical experience of Germany, Sweden, and the United States and analyzes the possibilities of applying these practices in the context of Uzbekistan. The results of the study contribute to the development of scientific and practical recommendations for establishing a barrier-free urban environment.

Keywords: persons with disabilities, barrier-free environment, universal design, inclusive environment, social equality, architectural approach, international standards.

Аннотация. В данной статье анализируются международные подходы к формированию безбарьерной среды для лиц с ограниченными возможностями в городской инфраструктуре. Основной целью исследования является изучение современных концепций и нормативных подходов, применяемых при формировании инклюзивной городской среды на основе опыта развитых стран. В ходе исследования использованы методы сравнительного анализа, изучения научной литературы и обобщения зарубежного опыта. Результаты показывают, что принципы универсального дизайна, инклюзивные транспортные системы и комплексное планирование городского пространства играют важную роль в создании удобной и безопасной среды для лиц с инвалидностью. Также в статье рассмотрен практический опыт Германии, Швеции и США, а также проанализированы возможности его применения в условиях Узбекистана. Результаты исследования способствуют разработке научно-практических рекомендаций по формированию безбарьерной среды в городской инфраструктуре.

Ключевые слова: лица с ограниченными возможностями, безбарьерная среда, универсальный дизайн, инклюзивная среда, равенство в обществе, архитектурный подход, международные стандарты.

KIRISH

Dunyo mamlakatlarida hozirgi kunda nogiron shaxslarning shaharda yashash va harakatlanish muammolarini yechishga bo'lgan harakatlari yanada ortdi. Muammoning ijtimoiy hajmi kengayganida, bu masala yanada muhimroq bo'ldi. Buning natijasida nogironligi bor shaxslar uchun mos uy-joylarga talab oshirildi va ular uchun e'tibor kuchaydi. Ilg'or mamlakatlarda nogironligi bo'lgan shaxslarning shaharlar bo'ylab uzluksiz harakatlanishini kafolatlaydigan loyihalar birin-ketinlikda amalga oshirila boshlandi. Imkoniyati cheklangan shaxslar jamiyatning ajralmas qismi bo'lib, ularning huquqlari, imkoniyatlari va ijtimoiy hayotdagi ishtiroki har bir demokratik jamiyat taraqqiyotining kerakli mezonlaridan biri hisoblanadi. Xalqaro ilmiy amaliyotda nogironlikka nisbatan uch asosiy yondashuv mavjud: tibbiy model, ijtimoiy model va huquqiy model. Tibbiy modelga ko'ra, nogironlik shaxsning sog'lig'i bilan bog'liq muammo sifatida baholanadi va uni davolash yoki reabilitatsiya qilish asosiy maqsad hisoblanadi. Ijtimoiy modelda nogironlikning asosiy sababi shaxsning holati emas, balki jamiyatda mavjud bo'lgan jismoniy va axborot to'siqlari sifatida talqin qilinadi. Huquqiy model nogironligi bo'lgan shaxslarni teng huquqli fuqaro sifatida e'tirof etib, ularning infratuzilma obyektlari va ijtimoiy xizmatlardan to'liq foydalanish huquqini ta'minlashni nazarda tutadi.

Hallgrimsdottir nogironlar hayoti va ijtimoiy faoliyati uchun eng mos shaharlar ro'yxatini taqdim etdi. Ular orasida nogironlarning ehtiyojlarini hisobga olgan holda eng yaxshi shaharlarni rejalashtirish va loyihalash dasturlarini amalga oshirgan 22 ta shaharni sanab o'tdi. Masalan, AQShning Nyu-York, Uinston, Orlando va Chikago shaharlarida nogironlar uchun eng yaxshi sharoitlar yaratilgan. Ushbu shaharlarda barcha odamlar uchun zamonaviy va qulay transport tizimlari mavjud. Angliyadagi Birmingem nogironlarni qo'llab-quvvatlash resurslarining mashhurligi tufayli ushbu ro'yxatga kiritilgan. Berlin nogironlik bo'yicha keng qamrovli siyosat va nogironlar hamda boshqa barcha odamlarni rivojlantirish uchun investitsiyalarning yuqori darajasi tufayli ushbu ro'yxatga kirdi. Fransiyaning Lotaringiya daryosi qirg'og'ida joylashgan va nogironlar uchun qulay yashash uchun mo'ljallangan Nant porti ham nogironlar uchun ideal shahardir. Shuni ham ta'kidlash kerakki, Stokgolm Shvetsiyadagi go'zal shahar bo'lib, uning 30 % hududi suvda joylashgan va ko'priklar hamda yo'llar tarmog'i bilan nogironlar uchun ideal shahar hisoblanadi.¹

Jahon miqyosida "universal dizayn" (umumiy foydalanish dizayni) konsepsiyasi barchaga qulay va xavfsiz muhit yaratishning asosiy yondashuvlaridan biri sifatida qabul qilinmoqda. Mazkur maqolada imkoniyati cheklangan shaxslar uchun to'siqsiz muhitni shakllantirishda xorijiy tajribalar, me'yoriy-huquqiy hujjatlar, amaliy natijalar tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy davlatlarining ilmiy adabiyotlarida va maqolalarida imkoniyati cheklangan shaxslarning yashash tarzi va ularning shaharda harakatlanish masalalari yoritilgan va bu masalalarga yechim hamda takliflar keltirib o'tilgan. Ushbu mavzuda bir necha xorijiy olimlar tadqiqotlar olib borishgan. Jumladan, Wennberg H., Svensson H., Mary Ann Jackson, Stahl A. tadqiqotlar olib borishgan.

Mary Ann Jacksonning "Assessing the Neighbourhood: Built Environment Performance for People with Disability" kitobida nogironlarni hisobga olgan holda binolarni loyihalashda ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan muhim masalalar ko'rsatiladi. Ushbu kitobda nogironlarni hisobga olgan holda binolarni loyihalashda ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan muhim masalalar ko'rsatiladi. Muallif zamonaviy me'morlar va rejalashtiruvchilar ko'pincha imkoniyati cheklangan odamlarning ehtiyojlarini e'tiborsiz qoldirayotganini ham ta'kidlab o'tgan.

Muallif tomonidan taklif etilgan yechim — nogironligi bo'lgan odamlarga mahalliy darajada infratuzilma va siyosiy muhitning mavjudligini mustaqil ravishda baholash imkonini beruvchi innovatsion vosita bo'lgan Universal Mobility Index (UMI) hisoblanadi. Audit nogironligi bo'lgan odamlarning o'zlari tomonidan o'tkaziladi va ularning kuzatuvlari davlat siyosatiga ta'sir qilish uchun miqdoriy ko'rsatkichlarga aylantiriladi. Umumjahon harakatchanlik indeksini turar-joy mahallasi uchun "qon testi" bilan solishtirish mumkin. Indeks mahallaning "tashqi ko'rinishi"ga (ya'ni qog'ozdagi qurilish me'yorlariga muvofiqligiga) oddiygina qarash o'rniga, mahalla "organizmi" uning ichida qanday ishlashini, uni boshqarayotganlarning real hayotiy tajribalari asosida o'rganadi va yashirin yallig'lanish jarayonlarini — odamlarning to'laqonli hayot kechirishiga to'sqinlik qiluvchi to'siqlarni aniqlaydi.

Rossiyalik olimlardan biri M.E. Belomestnova va V.I. Sharikov tomonidan yozilgan "Germaniyaning to'siqsiz turizm bo'yicha tajribasi" ilmiy maqolasida Germaniyaning amaliy tajribasidan namuna sifatida foydalangan holda turizmga to'siqsiz muhit yaratishning dolzarb masalasi ko'rib chiqiladi. Mualliflar bu sohada katta tajriba to'plagan Germaniyaning nogironlar va harakatlanish imkoniyati cheklangan shaxslar uchun mehmonxonalar, madaniy joylar va tabiat bog'lari kabi turizm infratuzilmasini qanday moslashtirishini tahlil

1 Hallgrimsdottir, B., Wennberg, H., Svensson, H., & Ståhl, A. (2016). Implementation of accessibility policy in municipal transport planning—Progression and regression in Sweden between 2004 and 2014. *Transport Policy*, 49, 196–205.

qiladilar. Maqolada to'siqsiz turizm nafaqat muhim ijtimoiy ahamiyatga ega, balki katta iqtisodiy salohiyatga ega ekanligi ta'kidlangan, chunki bu guruhlar orasida qulay sayohatga katta talab mavjud.

TADQIQOTLAR METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda shahar infratuzilmasida to'siqsiz muhitni tashkil etishning xalqaro yondashuvlarini o'rganish maqsadida ilmiy usullardan foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil va kuzatuv usullari tashkil etadi.

Tadqiqot jarayonida, avvalo, xorijiy mamlakatlarda to'siqsiz muhitni shakllantirish bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari va normativ-huquqiy hujjatlar o'rganildi. Xususan, World Health Organization, Jahon banki hamda Yevropa Komissiyasi materiallari tahlil qilindi. Ushbu manbalar orqali nogironligi bo'lgan shaxslar statistikasi, ular uchun yaratilgan sharoitlar va mavjud muammolar o'rganildi.

Qiyosiy tahlil usuli yordamida AQSh, Germaniya, Shvetsiya va Skandinaviya davlatlarida qo'llanilayotgan "universal dizayn", "Accessible City" va "Smart Inclusive City" modellari o'ziga xos jihatlari o'rganildi hamda ularning samaradorligi baholandi.

Shuningdek, shahar infratuzilmasining asosiy elementlari — transport tizimi, piyodalar yo'laklari, jamoat binolari va axborot tizimlarining nogironligi bo'lgan shaxslar uchun moslashuv darajasi tahlil qilindi. Kuzatuv usuli orqali mavjud amaliy yechimlar umumlashtirildi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyatini oshirish maqsadida O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar ham tahlil qilinib, ularning xalqaro tajriba bilan uyg'unligi baholandi. Mazkur metodologiya tadqiqot natijalarining ishonchlili va ilmiy asoslanganligini ta'minlashga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hozirda xorijiy mamlakatlarda "to'siqsiz muhit" tashkil etishda ko'plab dasturlar va modellar, loyihalar amalga oshirilmoqda. Ilg'or xalqaro modellar orasida universal dizayn modeli yetakchi o'rinni egallaydi. Mazkur model AQSh, Kanada, Yaponiya va Yevropa Ittifoqi davlatlarida keng qo'llanilib, infratuzilma obyektlarini loyihalashda barcha foydalanuvchilar ehtiyojlarini dastlabki bosqichdanoq hisobga olishni nazarda tutadi. Universal dizayn tamoyillariga asoslangan shahar muhitida panduslar, liftlar, keng yo'laklar, kontrast ranglar va axborotning bir nechta sezgi organlari orqali uzatilishi majburiy element sifatida qaraladi.

Ikkinchi muhim model sifatida "Accessible City" (kirish imkoniyati ta'minlangan shahar) modeli e'tirof etiladi. Ushbu yondashuv, asosan, Skandinaviya davlatlari va Germaniyada qo'llanilib, transport tizimi, jamoat binolari va ochiq hududlarning o'zaro uzviy bog'liqligiga asoslanadi. Mazkur modelda nogironligi bo'lgan shaxslarning mustaqil harakatlanishi shahar rejalashtirishning asosiy mezon sifatida belgilanadi.

Shuningdek, "Smart Inclusive City" (Aqlli inklyuziv shahar) modeli ham xalqaro tajribada keng tarqalmoqda. Bu modelda raqamli texnologiyalar orqali nogironligi bo'lgan shaxslar uchun qulay sharoitlar yaratiladi. Masalan, ovozli navigatsiya tizimlari, mobil ilovalar orqali marshrut rejalashtirish, elektron axborot panellari va aqlli svetoforlar ushbu modelning asosiy elementlari hisoblanadi. Janubiy Koreya, Singapur va Yaponiya bu borada yetakchi davlatlar hisoblanadi.

Ilg'or yechimlar qatoriga taktil yo'laklar va belgilar tizimini joriy etish ham kiradi. Ko'rish qobiliyati cheklangan shaxslar uchun mo'ljallangan ushbu elementlar Yevropa va Osiyo davlatlarida shahar muhitining ajralmas qismiga aylangan. Taktil qoplamalar piyodalar yo'laklarida, transport bekatlarida va jamoat binolariga kirish zonalarida qo'llaniladi.

Bundan tashqari, transport infratuzilmasini inklyuzivlashtirish bo'yicha samarali yechimlar ishlab chiqilgan. Past polli avtobuslar, maxsus liftli metro vagonlari, ovozli va vizual e'lonlar tizimi nogironligi bo'lgan shaxslarning jamoat transportidan mustaqil foydalanishini ta'minlaydi. Ushbu tajriba Buyuk Britaniya, Fransiya va Niderlandiyada keng joriy etilgan.

O'zbekistonda ham nogironligi bo'lgan shaxslarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, to'siqsiz muhit yaratish, jamiyatning to'laqonli a'zosi qilish borasida izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yilning 18-iyuldagi "Nogironligi bo'lgan shaxslarga qulay va to'siqlarsiz muhit yaratish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-266-sonli² qarori qabul qilindi. Ushbu qarorga asosan hozirgi imkoniyati cheklangan shaxslar uchun yo'l infratuzilmasida nogironligi bo'lgan shaxslar (piyodalar) uchun xavfsiz va to'siqsiz muhit yaratish bo'yicha qurilish-ta'mirlash va jihozlash ishlari, ular uchun mo'ljallangan elementlar o'rnatilishi va binolarga kirish qismlarini qulaylashtirish kabi ishlar olib borilmoqda. Nogironligi bo'lgan shaxslarning harakatlanishi uchun respublikaning barcha hududlarini qamrab oluvchi to'siqlarsiz muhit yaratilgan obyektlarni aniqlash imkonini beruvchi "Interaktiv xarita" axborot tizimi ishga tushirilishi ko'zda tutilgan.

2 <https://lex.uz/uz/docs/-7027440>

Ilg'or xalqaro modellar va samarali yechimlar shuni ko'rsatadiki, inklyuziv shahar muhitini shakllantirish faqat alohida infratuzilma elementlarini moslashtirish bilan cheklanmaydi. Aksincha, bu jarayon shaharni kompleks tizim sifatida ko'rib chiqishni, normativ-huquqiy talablar, texnologik imkoniyatlar va ijtimoiy ehtiyojlarning o'zaro uyg'unlashuvini talab qiladi. Mazkur tajribalar milliy sharoitlarga moslashtirilgan holda joriy etilishi infratuzilma obyektlarida to'siqsiz muhitni samarali yaratishga xizmat qiladi. Yuqorida keltirilgan modellar O'zbekiston sharoitida ham bosqichma-bosqich joriy etilishi mumkin.

Dunyoda ko'plab nogironligi bo'lgan shaxslar istiqomat qiladi. Nogironligi bor shaxslarning ko'rsatkichi yildan yilga o'sib bormoqda. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST)ning 2025-yilgi ma'lumotlariga ko'ra, dunyo aholisining 20 foizini tashkil etuvchi 1,3 milliardga yaqin odam nogironligi bo'lgan shaxslar hisoblanadi³.

Nogironligi bor shaxslarning taxminan 80 % rivojlangan mamlakatlarda istiqomat qiladi. Dunyo tadqiqotchilari tomonidan nogironligi bor shaxslar uchun qulayliklar tahlil qilingan. Bu tahlil natijalariga ko'ra Yevropada 95 %, Amerikada 64 %, Osiyo mamlakatlarida 73 %, Afrikada 64 % va okean orti mamlakatlarida 71 % qulayliklar mavjudligi aniqlangan.

Nogironligi bor shaxslar shahar obyektlaridan foydalanish uchun muhim huquqlarga ega bo'lgan mamlakatlardan biri Shvetsiyadir. Uy-joyni rejalashtirish va rivojlantirish bilan nogironlar jamiyatining mutaxassis vakili shug'ullanadi. Shvetsiyaning shaharlarini rivojlantirish bo'yicha kodlari va standartlari to'plamini o'rganish shuni ko'rsatadiki, unda nogironlar uchun mos uy-joy uchun standartlar mavjud. Shuningdek, shahar elementlari, trotuarlar, ko'chalar, maydonlar, piyodalar uchun yo'l o'tkazgichlar, avtobus bekatlari, piyodalar uchun yo'riqnomalar (ko'zi ojiz va eshitish qobiliyati cheklangan shaxslar uchun), zinapoyalar, panduslar, liftlar, ko'priklar va o'tish joylari, sport inshootlari va nogironlar uchun to'xtash joylari uchun standartlar mavjud.

Quyida Xelsinki shahrining ba'zi rivojlanish standartlariga misol keltirilgan:

- Binoning tashqi zinapoyalari tegishli o'lchamlarga ega va turar-joy uyidagi zinapoyalar soni 8 tadan oshmasligi kerak.

- Jismoniy nogironlar foydalanishi uchun mos bo'lgan sanitariya xonalari ma'lum standartlarga javob berishi kerak. Hojatxonaning o'lchamlari kamida $2,2 \times 2,2$ m bo'lishi kerak va hojatxonaning ikkala tomonida 90 sm bo'sh joy mavjud. Hojatxona oldida kamida 1,5 m bo'sh joy va kerak bo'lganda hamshirani joylashtirish uchun hojatxonaning orqasida 30 sm bo'sh joy bo'lishi kerak.

- Xelsingborg shahar standartlari rampa qiyaligi 1:20 dan oshmasligini tavsiya qiladi. Rampa balandligi farqi 0,5 metrdan oshmasligi kerak.

Germaniyada to'siqsiz muhitni rivojlantirish 30 yil oldin asosiy vazifaga aylangan. Bugun Germaniyada nogironligi bo'lgan fuqarolar o'zini jamiyatning to'laqonli a'zosi sifatida his etishi uchun barcha shart-sharoit yaratilgan. Germaniya "barcha uchun turizm sohasida to'siqsiz takliflar va xizmatlarni ishlab chiqish va marketing qilish" (Nat-Ko), ya'ni "to'siqsiz turizm" loyihasini ishlab chiqdi. To'siqsiz turizm mavjud va yangi diqqatga sazovor joylar hamda xizmatlar bilan qo'shimcha qulaylik va xizmatni birlashtirgan yuqori sifatli loyihadir. Ular ta'lim olish imkoniyatiga ega, ular ishga olinadi va bo'sh vaqtlarida muzey yoki kinoteatrga bemaolol tashrif buyurishlari mumkin. Nogironlarning ayrimlari maxsus lift va panduslar bilan jihozlangan uylarda yashaydi. Hatto nogironlar yashaydigan butun majmualar ham yaratilgan. Ularning uylarida ostonalar yo'q va qulay harakatlanish uchun ko'plab qurilmalardan tashqari, binoda qo'riqchi xodimlar uchun favqulodda chaqiruv tugmasi mavjud. Deyarli Germaniyadagi har bir nogironligi bor shaxs o'ziga yoqadigan ishni topishi mumkin. Bundan tashqari, faqatgina ixtisoslashgan korxonalarda emas, balki har bir yirik kompaniya o'z ish joylarining 5 foizini nogironlar uchun ajratadi.

Rivojlangan davlatlardan biri AQSH aholisining soni 301,6 mlnni tashkil etsa, nogironligi bor shaxslarning soni 54 millionni tashkil etadi. Bu esa aholi soniga nisbatan 19 %ni tashkil etadi. AQShning Nyu-York, Uinston, Orlando va Chikago shaharlarida nogironlar uchun eng yaxshi sharoitlar yaratilgan. Ushbu shaharlarda turli xil moslashuvlar mavjud: nogironlar aravachalari uchun panduslar, binolar va metro liftlarida maxsus liftlar, maxsus jihozlangan avtobuslar, nogironlar uchun to'xtash joylari va boshqalar. Qo'shma Shtatlar nogironlarga binolar, transport, ish joylari va davlat dasturlaridan foydalanish imkonini beruvchi dunyo yetakchilaridan biri hisoblanadi.

Yaponiya nogironligi bo'lgan shaxslar uchun eng mukammal va tizimli infratuzilmaga ega davlatlardan biri. Asosiy jihatlari quyidagilardir:

- Barcha temiryo'l va metro bekatlarida lift va panduslar mavjudligi va standartlarga mosligi.
- Taktil yo'laklar butun shahar bo'ylab uzluksiz holda tashkil etilganligi.
- Nogironlar uchun moslashtirilgan hojatxonalar mavjudligi.
- "Universal Design Law" asosida qurilish.

3 www.who.int/health-topics/disability

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, shahar infratuzilmasida to'siqsiz muhitni shakllantirish zamonaviy urban rivojlanishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xalqaro tajribalar tahlili asosida aniqlanishicha, inklyuziv shahar muhitini yaratishda universal dizayn tamoyillari, transport tizimining moslashuvchanligi hamda jamoat binolarining kompleks rejalashtirilishi asosiy omil sifatida namoyon bo'ladi.

Germaniya, Shvetsiya va AQSh tajribasi shuni ko'rsatadiki, to'siqsiz muhitni yaratish faqat alohida infratuzilma elementlarini moslashtirish bilan cheklanmaydi, balki shaharni yagona tizim sifatida rejalashtirishni talab etadi. Jumladan, "Universal Design", "Accessible City" va "Smart Inclusive City" kabi zamonaviy modellar nogironligi bo'lgan shaxslarning mustaqil, erkin va xavfsiz harakatlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot doirasida O'zbekiston sharoitida ham to'siqsiz muhitni rivojlantirish bo'yicha muhim islohotlar amalga oshirilayotgani ko'rib chiqildi. Shu bilan birga, xalqaro tajribani yurtimiz sharoitiga moslashtirish, normativ-huquqiy bazani takomillashtirish hamda shahar infratuzilmasini baholashning zamonaviy usullarini joriy etish zarurati mavjud. Natijada, shahar infratuzilmasida to'siqsiz muhitni samarali tashkil etish uchun kompleks yondashuv, innovatsion texnologiyalar va ijtimoiy inklyuziya tamoyillarini uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega ekanligi asoslandi. Mazkur yondashuvlar kelajakda barqaror va inklyuziv shahar muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Jackson, M. A. (2019). Accessing the Neighbourhood: Built Environment Performance for People with Disability
2. Steinfeld, E., & Maisel, J. W. (2012). Universal Design Handbook.
3. O'zbekiston Respublikasi Davlat arxitektura va qurilish qo'mitasi va Birlashgan Millatlar Tashkiloti. (2020). Nogironlar uchun qulay muhit yaratish. Qo'llanma. Toshkent.
4. European Disability Forum. (2021). Inclusive Design Practices in Europe. Retrieved from: www.edf-feph.org
5. United Nations. (2006). Convention on the Rights of Persons with Disabilities. New York: United Nations.
6. М.Е. Беломестнова, В.И. Шариков "Международный опыт организации безбарьерной среды на туристских объектах: опыт Германии"

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100